

заздалегідь дізнатися про фізико-географічні та економічні особливості району, його археологічні, геологічні, історичні об'єкти, можливі місця поновлення продуктів харчування на маршруті.

Спорядження для пішохідного й гірського туризму повинне бути міцним, зручним, легким, забезпечувати безпеку й збереження здоров'я. Підбирати його треба відповідно до технічних труднощів маршруту, клімату району подорожі й тривалістю походу [2].

Варто пам'ятати, що вага рюкзака повинна відповідати віковим вимогам учасників походу. Максимальна маса рюкзака для пішохідних туристів, які не мають відхилень у стані здоров'я, становить: для юнаків – 20-25%, для дівчаток – 10-15% від маси тіла туриста [3].

Найважливішою умовою успішного проведення туристського походу – є правильна організація харчування в ньому. Харчування повинне компенсувати витрати енергії туристів під час подорожі. В умовах навіть нескладного маршруту вони становлять щоденно на кожну людину 3000- 3500 ккал. Продукти слід правильно підбирати, вони мають містити оптимальну кількість жирів, білків, вуглеводів, вітамінів та мінеральних солей, крім того, бути транспортабельними, з мінімальною масою, тривалим терміном зберігання. Основною вимогою добору продуктів для походу є швидкість приготування з них різних страв [5].

Кошторис витрат у поході або подорожі складають керівник групи, скарбник, відповідальні за харчування і спорядження та актив туристів. Кошторис складається з таких частин: транспортні витрати; витрати на харчування; придбання і прокат спорядження та обладнання; витрати на екскурсії, ночівлі, медичну аптечку та страхування, ремонтний набір, оформлення звіту та непередбачені витрати [4].

Аналіз походу проводять одразу після закінчення подорожі. У підведенні підсумків беруть участь всі члени туристської групи. Обговорюють пройдений маршрут, оцінюють зміст походу, ступінь складності, встановлюють причини відхилення від плану (якщо вони мали місце), помилки допущені групою або окремими туристами. Це допомагає виявити недоліки, намітити шляхи їхньої ліквідації в майбутньому. Після закінчення походу керівник спільно з учасниками випускають фотогазету про подорож, а також в обумовлені строки оформляють звіт про подорож і надають його до навчального закладу або до іншої установи освіти, яка проводила подорож. Звіт про похід або експедицію з активним способом пересування надається також у відповідну МКК освіти, що дала дозвіл на проведення подорожі.

Отже, при підготовці туристичного походу слід враховувати всі вищенаведені елементи організації. Потрібно ретельно підбирати учасників походу та прораховувати всі фактори, що будуть мати вплив у майбутній мандрівці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Про внесення змін до Правил проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю України». Наказ МОНУ від 24.03.2006 №237 – <http://www.mon.gov.ua>
2. Ганопольський В.Й. Уроки туризму. Посібник для вчителів / В.Й.Ганопольський. – Мінськ: НМ Центр, 1998. – 216 с.
3. Зубалій М.Д., Петровський В.С. Пішохідний і лижний туризм / М.Д.Зубалій, В.С.Петровський. – К.: «Здоров'я», 1984. – 128 с., іл.
4. Курилова В.И. Туризм: Учебное пособие для студентов пед. институтов / В.И.Курилова. – М.: Просвещение, 1988. – 224 с.
5. Пангелов Б.П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посіб / Б.П.Пангелов. – К.: Академвидав, 2010. – 245 с.: іл.
6. Штюрмер Ю.А. Краткий справочник туриста 3-е изд. с изменениями и дополнениями. / Ю.А.Штюрмер. – М.: Профиздат, 1985. – 272 с.

Логуш М.

Науковий керівник – доц. Кузишин А.В.

ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

На сьогоднішній день туризм являє собою одну з найбільш розвинених галузей світового господарства і форм зовнішньоекономічної діяльності. В деяких країнах світу туризм є однією з пріоритетних галузей економіки, внесок у валовий національний дохід яких складає 15-35 %.

В Україні туризм визначається як одна із пріоритетних галузей господарства. Для економіки України з її найбільш розвиненими туристично-рекреаційними центрами, з унікальними мальовничими містами, що поєднують у собі елементи старовини і сучасності, мають вагоме значення у розвитку міжнародного туризму. Більшої уваги слід приділити способам і методам використання туристичного потенціалу Карпатського регіону.

Проблематикою розвитку туризму і використання туристичного потенціалу у Карпатському регіоні займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені-теоретики. Серед них – В. Кривіца, П. Жук, М. Долішний, М. Вачевський, Н. Недашковський, Ф. Мазура та багато інших вчених та дослідників.

До складу Карпатського туристичного регіону входять чотири західноукраїнські області: Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська і Чернівецька. Територія даного туристичного регіону охоплює 56,6 тис. км², що становить 9,4 % території України.

Туристично-рекреаційний потенціал Карпатського регіону у поєднанні з вигідним географічним розміщенням, а саме розташуванням у центрі Європи, через який проходять різноманітні комунікації, висока транспортна доступність, є сприятливим фактором залучення і заохочення іноземних туристів до відвідання Карпат.

Існує багато систем класифікації туристично-рекреаційних ресурсів території, розроблених різними вченими і дослідниками. Наведемо декілька яскравих прикладів.

Класифікація М. Тросі ґрунтується на поділі туристичних ресурсів на створені і не створені працею людини і відповідно виділяє 3 групи туристичних ресурсів:

1. Природні туристичні ресурси, що визначаються як «потенційний туристичний капітал», до них належать клімат, повітря, пейзаж, моря, озера, ріки, гори, ліси тощо.

2. Туристичні ресурси, створені працею людини, тобто архітектурні споруди, пам'ятники, твори мистецтва тощо.

3. Додаткові туристичні ресурси, створені працею людини для надання послуг — інфраструктура району, всі підприємства, призначені для прийому та обслуговування туристів [4].

П. Дефер поділяє всі туристичні ресурси на чотири групи: гідром, фітом, літом й антропом.

1. Гідром — усі туристичні ресурси, до складу яких входить вода: озера, ріки, морські узбережжя, сніжні рівнини і льодовики, джерела мінеральних вод, гідроелектростанції.

2. Фітом — природні туристичні ресурси, до складу яких входить земля. Ці ресурси можуть бути двох типів: створені самою природою (ліси, гори, скелі, вулкани, мальовничі панорами), і ті, що є результатом людської праці (національні парки, сади).

3. Літом — усе, що створено працею людини і викликає інтерес туристів або само по собі, або завдяки своєму призначенню: це не лише пам'ятники архітектури і минулих цивілізацій, а й прості помешкання, що характеризують життя і побут людей, наприклад, етнографічні села чи музеї під відкритим небом.

4. Антропом охоплює всі види людської діяльності, які можуть викликати інтерес туристів, незалежно від оточення. Елементами антропома є сама людина, її життя, погляди та звичаї [3].

Але, на нашу думку, найраціональніший поділ туристичних ресурсів слід робити за професором туризмознавцем О. Бейдиком. Він виділяє 3 основні групи туристичних ресурсів (див. Рис. 1).

Рис. 1. Основні складові туристичних ресурсів.

Визначившись із системою класифікації туристичних ресурсів тепер можна приступити безпосередньо до короткої характеристики кожної із груп туристичних ресурсів Карпатського регіону [2].

Природні туристичні ресурси (за Бейдиком):

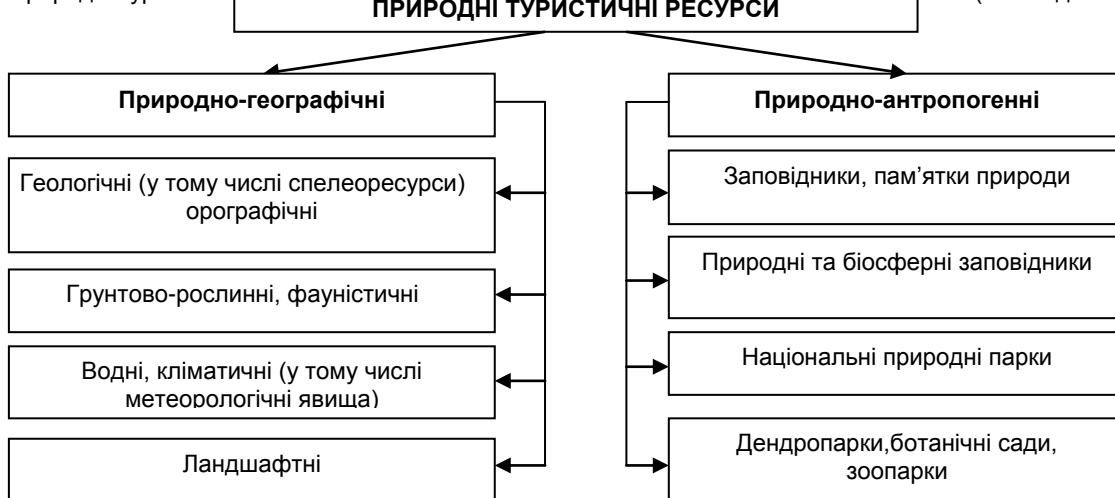

Рис. 2. Структура природних туристичних ресурсів [2]

Одним з основних природних туристичних ресурсів даного району є орографічні особливості території. Вони обумовлюються розташуванням на території району гірського масиву Карпат, що простягнувся з північного заходу на південний схід та займає разом з Передкарпатською височиною та Закарпатською низовиною 37 тис. км² (65,5% території району). Українські Карпати – середньовисотні гори з переважаючими висотами 1000-2000 м. Саме такий тип рельєфу, за оцінками дослідників, є найкращим для організації рекреаційної діяльності. Найвищі вершини сягають понад 2000 м., серед них – найвища точка України г. Говерла. Об'єктами уваги туристів можуть стати мальовничі скелі, стрімкі схили, річкові долини, форми рельєфу, утворені діяльністю давнього льодовика та карстуванням.

Розвиткові спелеотуризму сприяє наявність на території печер, найбільшими з яких є Попелюшка, Піонерка, Буковинка. Цікавими природними об'єктами є грязьові вулкани поблизу с. Старуня Івано-Франківської області, вулканічний купол в Ужгороді.

Міжяка (середні січневі температури в горах -6, -8°C) багатосніжна зима, що триває в горах понад 3,5 місяці, сприяє розвитку зимового туризму, якому, втім, можуть бути на заваді часті відлиги та викликані ними сходження снігових лавин. Період міжсезоння в Карпатах тривалий, що стримує масовий розвиток гірського туризму. Літо коротке та нежарке. Середні температури липня у передгір'ї +18...+19°C, в горах – +7...+13°C, в Закарпатті – +20°C. Осінь тепла і сухіша за літо. Гори та передгір'я є зоною надмірного зволоження: на рік випадає 800-1800 мм опадів, більшість яких припадає на теплу пору року, що теж не сприяє розвитку туризму.

Ріки, що беруть початок в горах: Латориця, Боржава, Ріка, Тересва, Тиса, Дністер, Стрий, Свіча, Лімниця, Бистриця, Прут, Черемош, Серет та інші, – характеризуються значною каламутністю, особливо під час повені, швидкою течією, низькими, навіть в теплу пору, температурами води. Пороги й водоспади на ріках значною мірою сприяють підвищенню естетичної привабливості ландшафтів та роблять можливим розвиток водного екстремального туризму. Окрасою гірських ландшафтів є озера Синевир, Бребенескул, Несамовите та ін.

Виняткове значення для розвитку лікувально-оздоровчого туризму мають численні родовища мінеральних вод різного складу. Найбільш відомими з них є Моршинські, Трускавецькі, Східницькі джерела Львівської області, Ужоцьке, Міжгірське, Полянське, Новополянське, Квасівське, Шаянське – Закарпатської, Шешорське – Івано-Франківської та багато інших. Розвитку даного виду туристичної діяльності сприяє також наявність родовищ лікувальних грязей та озокериту.

Рослинний і тваринний світ Карпатського туристичного району характеризується значним різноманіттям. Тільки в Карпатах налічується понад 2 тис. видів рослин, серед яких понад 100 ендеміків. Українські Карпати характеризуються значною лісистістю території (понад 40 %). У видовому складі гірських лісів переважають смерека та бук, в рівнинних лісах поширені бук, дуб, граб, сосна. Це сприяє організації санаторно-курортної справи. Велике різноманіття лікарських рослин, диких плодів, ягід та грибів сприяє розвитку промислового туризму.

Серед об'єктів природно-заповідного фонду, що можуть становити інтерес для іноземних туристів, є Карпатський біосферний заповідник, національні природні парки Синевир та Ужанський Закарпатської області; Галицький, Гуцульський, Карпатський національні природні парки Івано-Франківської області; національні природні парки Яворівський та Сколівські Бескиди Львівської області, Сторожинецький дендропарк, Вижницький національний природний парк Чернівецької області [1].

Історико-культурні туристичні ресурси Карпат.

Львівська область є чи не найбільш насиченим визначними архітектурними пам'ятками регіоном нашої держави. Центром західноукраїнських земель є місто Львів. Архітектурна спадщина Львова формувалась впродовж віків і носить на собі відбитки багатьох архітектурних стилів, а історичний центр Львова, що почав формуватися в середні віки, не має аналогів в Україні і віднесений до Списку світової культурної і природної спадщини ЮНЕСКО. З-поміж визначних архітектурних споруд міста слід згадати будівлі, що складають неповторний ансамбль площі Ринок, названої так на зразок європейських міст: ратушу, палац Корнякта та чорну кам'яницю, палац Любомирських. Львів відомий своїми старовинними культовими спорудами, що представляють багато конфесій. Серед найбільш значущих – храм Івана Хрестителя XIII століття, пам'ятки архітектури XIII-XIX століть – костел Марії Сніжної та церква Миколи Чудотворця, Латинський кафедральний собор XIV-XV ст., синагога «Золота Роза» XVI ст., Домініканський собор XVIII-XIX ст., Вірменська церква XIV ст. – усього понад 20 об'єктів. Оригінальністю відрізняються архітектурні пам'ятки міста громадського призначення: будинок Театру опери і балету ім. С. Крушельницької, головний корпус університету ім. І. Франка. В місті багато пам'ятників, споруджених на честь видатних осіб, серед яких найбільшу художню цінність мають пам'ятники А. Міцкевичу, Т. Шевченку, І. Федорову. Визначним осередком концентрації біосоціальних та культурно-історичних рекреаційних ресурсів є Личаківський цвинтар, де останній притулок знайшло багато видатних людей, діячів науки, політики, культури та мистецтва, у тому числі, й іноземців.

Інші населені пункти Львівської області теж характеризуються значним історико-культурним рекреаційним потенціалом. Своїми замками-палацами відомі Броди, Жовква, Золочів, Олесько, Підгірці, Свірж. Чудові зразки староукраїнського церковного дерев'яного зодчества збереглися у Буську, Городку, Дрогобичі, Жовкві, Крехові, Сколе. Величністю відрізняються муровані Домініканський костел XVII ст. у м. Белз, Юрівська церква XVII ст. у Бродах, храми XIV-XVII ст. та оборонна вежа у Дрогобичі, костели та церкви м. Комарно, комплекс споруд Василіанського монастиря XVII ст. у Крехові та інші.

Івано-Франківська область. Найбільшим осередком, в якому сконцентрована значна частина архітектурної спадщини області, є її адміністративний центр – м. Івано-Франківськ, заснований у XVII ст.

Найстарішими спорудами міста є костел Пресвятої Діви Марії та палац, що належав нащадками засновника міста – коронного гетьмана С. Потоцького, а також ратуша, що довгий час правила за в'язницю. Іншими визначними архітектурними пам'ятками міста є єзуїтський колегіум та Вірменська церква XVII ст.

Івано-Франківщина – колиска Галицького князівства. До наших часів збереглися руїни замку його столиці – міста Галича, на базі пам'яток якого в наші дні створений національний заповідник «Давній Галич». До заповідника увійшли церква Різдва Христового XIV-XV ст. в Галичі, церква св. Пантелеймона XII ст. в с. Шевченкове, Успенська церква XVII ст. і фундамент Успенського собору XII ст. у Крилосі.

Неформальною столицею Гуцульщини є Коломия, відома своїми архітектурними пам'ятками, серед яких найстаріша в області дерев'яна церква Благовіщення XVI ст., коломийська гімназія, в стінах якої здобували освіту В. Стефаник, Л. Мартович, М. Черемшина, будинок ратуші, що був свідком багатьох історичних подій. Коломия – є центром музейництва. Тут функціонують музей народного мистецтва ім. Й. Кобринського та широковідомий, не зважаючи на коротку історію, яку веде з 2000 р., музей писанкового розпису.

Комплексами монастирських споруд XVIII ст., що належать римо- та греко-католицькій конфесіям, відомі Богородчани, Городенка, церквами та костелами XIV-XVI ст. – Рогатин, центром православного паломництва є Манявський скит.

В етнографічному відношенні Івано-Франківщина складається з Опілля, Покуття, Бойківщини та Гуцульщини. Їх мешканці зберегли деякі відмінності у мові, одязі, культурі та побуті, що теж може бути об'єктом уваги іноземних туристів.

Архітектурні пам'ятки *Закарпатської області* відрізняються особливою специфікою, що підкреслює власну історичну долю регіону, пов'язану з історією Угорщини, Румунії та Словаччини. Тут збереглося чимало замків колишніх вельможних господарів краю. Як правило, ці цитаделі будувались в стратегічно важливих, добре захищених місцях. З неприступної фортеці Гунг IX ст., яка не збереглася до наших часів, бере початок місто Ужгород – адміністративний центр Закарпатської області. У XIV ст. в Ужгороді будується інший замок, що належав феодалам Другетам. Нині в ньому розміщені експозиції картинної галереї та краєзнавчого музею. Результатом тривалого релігійного протиборства між католиками та протестантами стала поява у XVII ст. будівель єзуїтської колегії та костелу, які в наші часи правлять за кафедральний собор греко-католицької церкви та єпископський резиденцію. Від XVIII ст. до нашого часу збереглися будівля жупанату, римо-католицький костел, дерев'яна Шелестовська церква. XX сторіччя теж залишило свій слід у формуванні архітектурного ансамблю міста: саме тоді було збудовано синагогу та кальвіністський костел.

Своєю славною історією та кількістю архітектурних пам'яток майже не поступається обласному центру м. Берегове, закладене у XI ст. як центр розвитку виноградарства. Серед найвизначніших – Всехсвятський костел XIV-XIX ст., костел Реформаторів XV ст., ансамбль споруд «Княжий двір» XVII-XIX ст., старовинні особняки та громадські споруди. Виноградів приваблює увагу туристів руїнами замку та палацом баронів Перені, будівлями колишнього францисканського монастиря XIV-XVII ст. Знаковими для регіону і країни є туристичні ресурси сіл Ділове та Королеве. У першому з них за одними з розрахунків знаходиться географічний центр Європи, про що свідчить скромний обеліск, а у другому знайдено найдавнішу в Україні ранньопалеолітичну стоянку (500 тис. р. т.). Символом м. Мукачево є одна з найоригінальніших середньовічних споруд – замок Паланок XI ст. Серед інших пам'яток Миколаївський монастир XVII ст., церкви та костели, ратуша, житлові будинки. Руїнами замків XIII ст. відомі с. Невіцьке, м. Хуст, с. Чинадійово, культовими спорудами – Рахів, Свалява, Хуст, Ясіня.

На стику української, молдавської, угорської, турецької та румунської культур формувалась архітектурна спадщина *Чернівецької області*. Особливо визначною вона є у м. Чернівці. Її представляють дерев'яні Миколаївська, Вознесенська і Спиридонівська церкви XVII-XVIII ст., Святодухівський кафедральний собор, Вірменська церква XIX ст., Миколаївський кафедральний собор, церква Успіння Богородиці XX ст., ратуша XIX ст., будівлі резиденції митрополита – нинішні корпуси Чернівецького національного університету, будинок музично-драматичного театру О. Кобилянської, житлові будинки старої частини міста. Однією з візиток не тільки області, але й України стала неприступна Хотинська фортеця XV-XVIII ст., на території якої створено архітектурний заповідник. На Буковині набуло значного поширення дерев'яне культове зодчество. Серед його зразків – церква Св. Іоанна Сучавського із дзвіницею (XVIII ст., с. Виженка), церква Св. Миколая (XIX ст., смт. Путила). Інтерес з боку росіян, безперечно, викличе старообрядческа церква XX ст. у Білій Криниці, іудеїв – синагоги Вижниць, поляків – костел у Сторожинці та ін. [1].

Висновки. Карпатський туристичний регіон багатий туристично-рекреаційними ресурсами. Спектр видів туризму, які можна було б успішно розвивати регіоні Українських Карпат, дуже широкий. Справа стоїть лише за інвестиціями і зваженою рекламною політикою. Але, на жаль, матеріально-технічна база, яка створена в регіоні, на сьогоднішній день не здатна задовольнити існуючий попит українського споживача, не говорячи про іноземного, туристична інфраструктура не може задовольнити вимоги іноземного туриста. Ще однією і найважливішою проблемою є те, що туристично-рекреаційний потенціал регіону мало відомий закордонному споживачеві. В найближчому майбутньому треба розробити національну систему бронювання та резервування туристичних послуг, створити веб-сайт з туристичними пропозиціями Карпатського регіону України, проведення регулярних рекламних кампаній у ЗМІ з метою представлення України та регіону у світовому туристично-рекламному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваль П. Ф., Алегушина Н.О. В'їзний туризм: Навчальний посібник. – Ніжин: Лук'яненко В. В., 2010 – 304 с.
2. Кузик С.П. Географія туризму: навчальний посібник/С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
3. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Галич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 661с.
4. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.

Логуш М.

Науковий керівник – проф. Заставецька О.В.

ПІДЗЕМНІ ПЕРЛИНИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО КРАЮ

Найбільшою окрасою Тернопільського краю є карстові печери, що пронизують гіпсові та вапнякові товщі землі, створюючи складні підземні лабіринти й вертикальні колодязі. Підземні гіпсові печери – унікальний природний світ, яким надзвичайно багата Тернопільська земля, зокрема район міста Борщова. Слід також зазначити, що на сьогоднішній день печери Тернопільського краю активно використовуються в туристичній діяльності, а саме в спелеотуризмі.

Дослідження печер Тернопілля, їх особливостей та інших характеристик займалися такі вчені А.Д. Кучерук, Р.Р. Виржиковський, К.І. Геренчук, К. А. Татаринів, І. В. Марисова, Г. А. Бачинський, І. М. Гуньовський (печера Кришталева), М.А.Біль, В.О.Радзієвський, Ю.Л. Зімелс (печера Млинки), та багато інших. На даний момент збором карстових даних, дослідженням печер, їх охороною та пошуком займається громадська організація «Тернопільський клуб спелеологів «Поділля» у тісній співпраці з іншими українськими та зарубіжними спелеоклубами, державними установами та науковими закладами України.

Саме в цій області, яка територіально є однією з найменших в Україні досить компактно розташувалося 128 (станом на 01.02.2011 р.) химерно переплетених печер, розташованих на глибині від 10 до 60 метрів під землею, і більше сотні з яких вже достатньо розвідані і внесені в міжнародний кадастр. Однак за приблизними оцінками фахівців, ще в чотири рази більша кількість печер чекає свого відкриття. У світі поки що не відкрито інших таких же великих горизонтальних гіпсових печер із специфічною будовою, як на Тернопільщині.

Протяжність деяких печер сягає від 2 (печера Угринська) до 230 км (Оптимістична). Проте найбільше враження залишає не протяжність самих печер, а саме їх внутрішній вигляд. Мільйони років «трудилася» природа, щоб створити під землею печерні шедеври. Окремі з них настільки унікальні, що зустрічаються лише на Тернопільщині.

Найбільш відомими і відвідуваними печерами Тернопільщини є Млинки, Вертеба, Угринська, Оптимістична, Озерна та Кришталева.

Печера «Кришталева» – вона числиться не лише в списках найефектніших за красою, а й найдавніших. Вчені припускають, що вік печери Кришталева становить не менше 20 мільйонів років. Печера знаходиться неподалік від села Кривче, Борщівського району Тернопільської області. Свою звучну назву печера отримала в зв'язку з тим, що її внутрішні стіни густо усяяні незвичайними по красі і широті колірних відтінків кристалами гіпсу.

Всередині печера приставляє собою густе переплетення ходів, загальна довжина яких становить трохи більше 23 кілометрів. Проте туристам для ознайомлення пропонується електрифікований екскурсійний маршрут – 2800 метрів. За незвичайну красу Кришталеву називають підземною перлиною Поділля.

Середньорічна температура в ній не перевищує +12 ° С, а вологість майже досягає відмітки в 100%.

Печера Кришталева – пам'ятка природи Державного значення, частина якої дозволена для використання в рекреаційних, пізнавальних і спелеоспортивних цілях.

Печера Вертеба або як ще її називають «Наддніпрянська Помпея». Сама печера знаходиться в двох кілометрах на північний захід від села Більче-Золоте, розташованого в Борщівському районі Тернопільщини.

Печера Вертеба – це справжній музей під землею. У XIX столітті в печері знайшли понад 300 предметів, які належать до трипільської культури: керамічний посуд, кам'яні та кістяні знаряддя праці, черепки.

Нині тут розміщується печера-музей трипільської культури, тут виставлені експонати скульптур та кераміки в трипільському стилі.

Слава першовідкривача печери належить місцевому поміщику Адаму Потоцькому, який ще в 1823 році під час полювання натрапив на неї і виявив прямо біля її входу безліч керамічних артефактів, як виявилось пізніше, що належать до знаменитого періоду Трипільської культури. Причому це сталося ще за 30 років до відкриття знаменитої стоянки біля села Трипіль під Києвом.

Знайдені і виставлені в якості експозиції в печері предмети однозначно свідчать, що вона довгий час використовувалася як природне укриття і місце для зберігання запасів їжі. В одному із залів печери виявлено поховання більше двох десятків чоловічих скелетів, а також безліч посуду, що має ритуальне призначення.

Внутрішня мережа ходів печери відрізняється особливою розгалуженістю, а довжина деяких сягає 8 кілометрів. У лабіринті під назвою Кам'яна Соломка, стеля густо посипаний розсипами сталактитів завдовжки близько 10 сантиметрів кожен.